

Особено мнение
на съдия Янаки Стоилов
по Определение №16/2024 г. по к.д. №41/2024 г.

Подписах определението с особено мнение поради отклоняване на искането по втория въпрос: допустимо ли е ограничаване на конституционните правомощия на Висшия съдебен съвет със закон или с друг акт на Народното събрание?

На пръв поглед въпросът, сам по себе, не разкрива реален правен проблем, който да обосновава необходимост от исканото тълкуване, защото неговият отговор при положение, че членовете на Висшия съдебен съвет (ВСС) не са с изтекъл мандат, се подразбира – Народното събрание не е овластено да отнема предоставени от Конституцията правомощия на държавни органи и в частност на ВСС. Освен това вносителят не излага отделно доводи за неяснота освен тези, които привежда при обосноваване на основателността на искането в неговата цялост.

Според мен обаче разглежданият тук тълкувателен въпрос следва от първия въпрос на искането: „Когато мандатът на членовете на Висшия съдебен съвет е изтекъл, същият продължава ли да изпълнява конституционните си правомощия в пълнота?“ Допустимостта на този тълкувателен въпрос е обоснована в становището, което съм изразил заедно с други съдии в определението за отклоняване на искането по к.д. №41/2024 г. Следователно първият тълкувателен въпрос от искането предпоставя втория и очертава пределите, в които трябва да се търси неговия отговор.

Смятам, че основните доводи, с които Конституционният съд е отклонил искането за тълкуване на въпроса допустимо ли е ограничаване на конституционните правомощия на ВСС със закон или с друг акт на Народното събрание, не са убедителни, защото се позовават на практика на Съда, която няма отношение към обсъждания случай. В него Народното събрание не се опитва да получи консултация относно съдържанието на внесен проект на закон, както и не сме изправени пред само доктринален спор, защото спорът е предизвикан от конституционно нетърпима ситуация, по която народни представители и членове на ВСС изразяват

противоположни виждания. Поставеният в искането въпрос е общ и се отнася, първо, до това допустимо ли е при обстоятелства, които не са изрично предвидени в Конституцията, да се ограничава упражняването на конституционни правомощия на ВСС и второ, какви са правните средства, с които Народното събрание може да го направи, ако това е допустимо.

При положение, че мандатът на изборните членове на ВСС е изтекъл, както и „разумен период“ след него (Особено мнение на съдия Янаки Стоилов по Решение №12/2022 г. по к.д. №7/2022 г.) няма как такова състояние да се определи като съвместимо с Основния закон. След като липсва каквато и да е обективна причина поне да бъде открита процедура за избор на нови членове на ВСС, е налице конституционна аномалия, за преодоляването на която могат да се търсят различни решения. Безспорното от конституционна гледна точка решение на проблема е Народното събрание да избере нови членове на ВСС. Дотогава обаче ВСС би могъл да реши, че няма конституционна легитимност да упражнява тези свои правомощия, които надхвърлят ежедневно управление (администриране) на съдебната власт или нещо друго. Народното събрание също би могло да предприеме действия, но е спорно дали в тях се включва приемане на акт, с който да урегулира описаната ситуация докато избере нови членове на ВСС.

Според вносителя на искането „Народното събрание, поради бездействието си да избере членове на Висшия съдебен съвет от своята квота, черпи аргументи за приемане на актове, ограничаващи правомощията на ВСС...“. Той обаче не поставя друг важен въпрос: след като поради бездействието на Народното събрание е нарушен чл. 130, ал. 4, изр. първо от Конституцията – мандатът на изборните членове на Висшия съдебен съвет е пет години – как това се отразява на баланса между принципа на мандатност и този на непрекъсваемост на дейността на определени държавни органи.

Поради липса на необходимото мнозинство от гласовете на съдиите за допускане на първия тълкувателен въпрос и поради отклоняване на искането по втория Конституционният съд не е упражнил своята компетентност по чл. 13 от Закона за Конституционен съд по същество, въпреки наличието на реален конституционен проблем. В обратния случай той би постигнал двоен резултат – да констатира, че продължаващото състояние държавни органи да действат при изтекъл мандат на техните членове, в случая на изборните членове на ВСС, е несъвместимо с

принципа на мандатността, а в отговор на поставените в искането въпроси да прецени може ли да установи стандарт, който да се използва за разрешаване на създадения проблем, докато той съществува. Тогава тълкувателният въпрос допустимо ли е Народното събрание да ограничава конституционните правомощия на ВСС със закон или с друг свой акт би имал смисъл при евентуален положителен отговор на първия. Вторият въпрос включва в себе си и това допустимо ли е Народното събрание да го прави с друг акт освен със закон.

В заключение, моето мнение относно допустимостта на тълкувателния въпрос за ограничаване на конституционните правомощия на ВСС със закон или с друг акт на Народното събрание е, че разглеждането на двата въпроса от искането в тяхната последователност би реализирало потенциала на конституционната юрисдикция като официален тълкувател и пазител на Основния закон, без да я превръща в позитивен законодател. Такъв остава Народното събрание, ако в разглеждания случай се сметне за правно валидно самото то да преодолее създадена от неговото бездействие противоконституционна ситуация до избора на нов състав на ВСС.

съдия: Янаки Стоилов